

ליקוטים נפלאים פרשת צו

"צו את אהרן" (ו, ב)

"אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות, אמר ר' שמעון ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כ"ס" (רש"י). נראה על דרך מליצה, כי מי שהוא מחזיק לומדי תורה ונותן לתוך פיהם כדי שיוכלו להגות בתורה הקדושה, אז יש לו חלק באותה תורה כאילו הוא בעצמו היה תלמיד חכם, אבל מי שאין ידו משגת למלאות גרונו של תלמידי חכמים יין, אין לו תקנה אחרת אלא שיקבל עליו עול תורה. וביותר צריך הכתוב לזרז, שיהיה הוא בעצמו מן הזריזין בעמל תורה, במקום שיש חסרון כ"ס וכו'." (תורת מהרי"ץ)

"צו את אהרן ואת בניו לאמר" (ו, ב)

פירש רש"י: "אמר ר' שמעון ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כ"ס". המשגיח דפוניבו, רבי יחזקאל לוינשטיין, היה אומר, הכהן הגדול היה לא רק הנעלה והמרומם שבדור, הוא אף היה מהעשירים שבו, וכמו שמצינו שנאמר בו "גדלהו משל אחיו" (יומא יח). והנה, מצווה התורה על אהרן ובניו על תורת העולה, שהוא קרבן שכולו עולה כליל ואין לו לכהן בו מתנות כהונה. וכיוון שיש לו בכך משום חסרון כ"ס, כבר נדרשת התורה לצוות בלשון זירוז, שלא יתעצל ולא ימנע עצמו מלקיים ציווי ד', לאחר שיש לו בדבר משום חסרון כ"ס. הכהן הגדול, המורם מעם והעשיר המופלג, עדיין זקוק לציווי של זירוז לקיים את רצון ד' במקום שיש בו חסרון כ"ס. עד כדי כך מגיעים הדברים. ומיהו זה שיוודע לרדת לסוף דעתו ולעומק תכונות נפשו של האדם? רק התורה הק'. (מליץ יושר)

"זאת תורת העולה" (ו, ב)

אין העולה באה אלא על הרהור הלב (מדרש רבה ז, ג), מפני מה דרשו חז"ל דווקא מפסוק זה: ש"כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה" ולא דרשו זאת מהכתוב "זאת תורת החטאת" ו"זאת תורת האשם" שאף הלומד דיני חטאת ואשם, כאילו הקריבו קרבנות. ויש ליישב בדרך צחות: שבקרבן עולה בלבד שהוא כולו נקרב לגבוה אפשר לצאת בלימודה של חובת הקרבן, ואלו בקרבנות אחרים, כגון חטאת ואשם, שמהם גם הכהנים מקבלים חלק, אין הלימוד יוכל לבוא תמורת ההקרבה למעשה, שהרי אין לגזול מן הכהנים את חלקם ולהיות לומדים על חשבונם. אלא מה שתמוה בכל השאלה והתשובה שכל מאמר זה: שכל העוסק בתורת העולה כאילו הקריב עולה: אינו נמצא כלל בדברי חז"ל על הפסוק: "זאת תורת העולה היא העולה על מוקדה" אלא על הכתוב: "זאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת ולאשם" (ויקרא ז, יז) ועל כך דרשו חז"ל במסכת מנחות (דף קי, א) כל העוסק בתורה, כאילו הקריב עולה, מנחה, חטאת ואשם. הרי מפורש שהכתוב דורש זאת גם על חטאת ואשם. אמר על כך רבי יהונתן אייבשיץ בדרך צחות: למה כל הלומד הלכות קרבנות, כאילו הקריב קרבן, משום,

שלדברי חז"ל הטעם למה הקרבנות מכפרים על חטא, הוא בגלל שהחוטא חושף עצמו אגב כך ברבים לבושת פנים, בשעה שהוא מביא קרבן עולה או קרבן חטאת ואשם, הכל רואים שחטא, ובושה זו עצמה היא שמכפרת עליו. ומאחר שאף לימוד התורה כרוך בעוונותינו הרבים בבושות יהודי היושב ולומד נתון ללעג, מוחזק "חובש ספסל", "בטלן", על כן, בעצם לימוד התורה שלו יש לו כבר כפרה. (מלאכת מחשבת)

"היא העולה על מוקדה" (ו, ב)

הזהר הקדוש מפרש את דברי הכתוב "היא העולה על מוקדה" - כי כאשר עולה על רעינו של אדם מחשבה רעה, אזי "על המוקדה" עליו להשמידה מיד ולשורפה באש התורה והמצוות.

"ואש המזבח תוקד בו" (ו, ב)

כלומד: אם אש עבודת ה' יוקדת באדם, עליו להיזהר שתהיה יוקדת "בו" בתוכו פנימה, ולא כלפי חוץ באופן שתפגע באחרים. וכדוגמא לכך מביאים את מה שסיפרו חז"ל בגמרא (סוכה כת) על תלמידו של הלל הזקן, יונתן בן עוזיאל, שבשעה שישב ועסק בתורה, כל עוף שפרח מעליו מיד נשרף. ונשאלת השאלה: אם כך גדולתו של התלמיד, במה התבטאה גדולתו של הרב (הלל הזקן)? אלא, אומר השפת אמת, גדולתו של הרב באה לידי ביטוי בכך שעוף הפורח מעליו לא נשרף כלל, שכן האש הייתה יוקדת בקרבו פנימה, ומבחוץ לא היה הדבר ניכר... (עפ"י מש"ת)

"והרים את הדשן" (ו, ג)

ביום הקדוש ביותר - יום הכיפורים, במקום הקדוש ביותר - קודש הקדשים, מתחיל הכהן הגדול את עבודת הקודש (סדר העבודה) ב... הרמת הדשן, כלומר, בהורדת האפר מעל המזבח. ללמדנו, שאת עבודת הקודש יש להתחיל מהדברים הפשוטים. מלמטה. כך גם בעבודת הקודש - החינוך. זאת ועוד. את הרמת הדשן מבצע הכהן הגדול בעצמו, לא עוזריו השונים. ללמדנו: שאין מלאכה בזויה.

ואומר על כך רבי שמחה בונים מפשיסחא: התורה חששה, שהכהן הגדול בקודש הקדשים ביום הכיפורים יעסוק רק בעניינים הרוחניים הנשגבים, וישכח להתפלל על העניינים ה"פשוטים", הגשמיים, פרנסתם של ישראל וצרכיהם ה"פשוטים" האחרים. לפיכך נצטווה הכהן הגדול, שעם היכנסו לקודש הקדשים, יחליף את בגדי הכהונה בבגדים פשוטים, ויתחיל דווקא בעבודת חולין הכי פשוטה. אז, ודאי יזכור כי "מרובים צרכי עמך".

"והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו" (ו, ט)

רבי יעקב גזונדהייט בעל התפארת יעקב, רבה של וורשה, ערך שיחה עם אחד האדמו"רים של וורשה, ותוך כדי שיחתם העיר לו רבי יעקב, שלכאורה הוא הרבי, מתקיים ומתפרנס

ליקוטים נפלאים פרשת צו

לרשע' זה כאב לרשע, אבל 'והבוטח בה' חסד 'סובבנו' הלה חושב את זה לחסד שהוא נמצא עם עוד יהודים.

"ויעש משה כאשר צוה ד' אותו ותקהל העדה" (ה, ד)

רבי מנחם מנדלי מוורקי בא לפני השרף מקוצק ושפך לבו: אני גרוע מכולם, אין בי מתום ובכל זאת הרני נהג כ"רבי" ואנשים רבים באים אלי, ובכך שאני מטעה את הציבור, עוד עתיד אנכי לתת את הדין, בגלל כל יהודי שנוסע אלי. פייסו הרבי מקוצק בדברים: מה לעשות הדבר היה כבר גם בעבר, כתוב: "ויעש משה כאשר צוה ה' ותקהל העדה" אם הצדיק עושה רצונו של מקום נמשכים ממילא הלבבות אליו, מה אשם בו אם יהודים קמים מעצמם ובאים אליו מרוב תשוקה.

"ויעש אהרן ובניו את כל הדברים" (ה, לו)

מסופר שפעם ביקש הגה"ק ה"חתם סופר" זיע"א מאחד המתפללים בבית מדרשו לעבור לפני התיבה. החל הלה להניע כתפיו הנה והנה כאומר, איני ראוי לכך ולא רצה לגשת. אמר לו ה"חתם סופר", עכשיו הבנתי מהו שאומר רש"י "שלא הטו ימין ושמאל" היינו שאהרן ובניו עשו מה שנתבקשו לעשות, ולא הטו ראשיהם ימינה ושמאלה מתוך עניוּת.

"ויעש אהרן ובניו את כל הדברים אשר צוה ה' ביד משה" (ה, לו)

"ויעש אהרן ובניו - להגיד שבחן שלא הטו ימין ושמאל" (רש"י). מהי משמעותו של שבח זה לפיו אהרן ובניו לא נטו ימין ושמאל? וכי מדוע שיעלה על דעתם לשנות משהו מצוויו של הקב"ה? אומר ה"ליקוטי אנשי שם" כי יש פעמים שבהן האדם צריך להפעיל את שיקול דעתו גם לאחר קבלת הוראות, לדוגמה אשה האופה עוגה יכולה בהחלט להיעזר במוצרים חדישים פרי תכנון טרי שיצא לשוק לא מכבר, או בעצות חברותיה, ואינה חייבת לשמור בדקדקנות על ההוראות הראשונות שקיבלה, אולם מאידך גיסא - אדם הרוכש בשליחות רופא מסוים תרופות אך בדרך שומע לעצות אחרים, כאלו אשר אינם בקיאים כמו הרופא שלו, ולא זו בלבד אלא שהוא פועל לפי הוראותיהם - הנו שוטה גמור. שכן חיים ומוות מונחים לפניו וייתכן כי טעות קטנה תהיה הרת אסון. נמצא אפוא שתוספת של שיקולי דעת אישיים תלויה בעניין עצמו ולפי היחס והחשיבות שהאדם מעניק לאותו עניין הוא מכוון את התנהגותו.

בא הכתוב ומדגיש את שבחם של אהרן ובניו אשר התייחסו לענייני הקרבנות ממש כמו הוראות מדוקדקות לרפואת הנפש, ולא עלה על קצה דעתם לשנות למשהו שנראה להם טוב יותר. כי אכן כן - קרבנות אינן בגדר "הצעת הגשה" אלא עניינים חמורים שחיים ומוות רוחניים כרוכים בהם!

מעבירותיהם של ישראל, מן ה'פדיונות' שהוא לוקח מבעלי העבירות, האמורים לכפר בהם על עוונותיהם. השיב לו הרבי, שאף הכהנים התפרנסו כך - 'מן הנותרת', מן הקרבנות, שבאו לכפר על חטאים מחטאים שונים. ועל כך היה הרה"ק בעל הדברי חיים מצאנז אומר: שלכן תיקנו תפילה מיוחדת בשביל הרבי, החי ומתקיים מצרותיהם של ישראל: "ויתייבה לנו מזונא ופרנסתא טבתא בלי צרה ועקתא" (זמירות שבת), שיזמין לו ריבונו של עולם פרנסה טובה מזו - שלא יהא צריך להתפרנס מצרותיהם של ישראל ולצפות עד שיבוא אליו יהודי מטופל בדאגות ובצרות לשפוך לפניו את לבו ויביא עמו "פדיון". (אמרות חכמה)

"וכל מנחה בלולה בשמן" (ז, י)

מעשה בפיקח אחד שעבר ברחוב, ושמע קול קורא אליו: "מנחה" בוא והצטרף למנחה פשוטה. נענה ואמר: אילו הייתה לך מנחה בלולה בשמן, האם גם אז היית קורא לי לבוא ולהצטרף? וכך היו אומרים בשם רבי ישראל מסלנט זצ"ל: פעמים רבות שמעתי שקוראים ליהודי העוברים על יד בית הכנסת "קדושה" "קדושה"! אך לא נזדמן לי לשמוע שהסועדים יקראו לעוברים ושבים 'סעודה, סעודה'!

"זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים" (ז, לז)

ה"חפץ חיים" מעורר היה תמיד בדבר הצורך הגדול שיש לכל בן תורה לקבוע לעצמו זמן מסוים ללימוד ענייני קדשים. את דבריו המתיק במשל: בעת שנערכת חתונה לפני החופה טרודים כל המחותנים בשמחת הנישואין, כולם מסבבים את הכלה ושמחים עמה. קשה עד מאוד להוציא את הכלה ממקום מושבה ולהביאה אל מתחת לחופה, דבר אחד מזרז את הכלה ושושבינותיה לצאת אל החופה, כאשר מגיע מאן דהוא ומכריז בקול: החתן עומד כבר תחת החופה וממתין לכלה! כן בעניינינו אם אנחנו מוכנים בידיעת סדר הקרבנות, אז יש לסגור של ישראל מה להמליץ לפני אבינו שבשמים, והוא טוען לפניו: הלא בניך מוכנים בידיעות התורה של הקרבנות ועומדים ומצפים רק לך! חושה נא לגאלם ושלח משיח צדקך!

"ואת כל העדה הקהל" (ח, ג)

וברש"י זה אחד מן המקומות שהחזיק מועט את המרובה. כפרי אחד בא לפני הרה"ק רבי משה מקאברין זצ"ל בטענה: כל זמן שהייתי יחידי בכפר הייתי מתפרנס ברווח, משניתוספו עוד יהודים פרנסתי מתמעטת. ענה לו הרבי: כתוב בתהלים (לב, י) 'רבים מכאובים לרשע, והבוטח בה' חסד 'סובבנו', 'רבים' העובדה שיש הרבה יהודים במקום אחד 'מכאובים